

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕГІОНІ

Симоненко Л. І.,

к.е.н., доцент, Житомирський національний
агроекологічний університет, м. Житомир

Постановка проблеми. Вивчення територіальних громад як суб'єктів економічних відносин вітчизняними науковцями розпочалося відносно недавно. Водночас у західній науці накопичено значний доробок у дослідженні громад (community) як первинних осередків суспільства, де виникають основні соціально-економічні відносини. Зокрема, провідні фахівці [1,2,3] згадують дослідження лауреата Нобелівської премії з економіки Е. Остром про здатність громад до самоорганізації та ефективного управління суспільними ресурсами. Відзначається методологічний підхід Ж. Гербера до розгляду територіальних громад як публічних корпорацій, що самоорганізовані, базуються на праві власності та регулюються чіткою публічною політикою [3].

Досвід європейських країнах з реформування територіальної організації влади свідчить про зміцнення фінансових засад місцевого самоврядування в задіяні механізмів стимулювання економічної активності місцевого розвитку. Фінансова незалежність дозволяє ефективніше використовувати місцеві ресурси для стимулювання економічного розвитку. Саме цей підхід закладено у концептуальних засадах реформування територіальної організації влади в Україні.

Виклад основного матеріалу. Здатність на рівні територіальної громади задіяти механізми економічного розвитку на основі ефективного використання ресурсного потенціалу є ознакою ефективності її управління. Особливо важливо до наявного обсягу ресурсів (природних, економічних, фінансових, кадрових тощо), додати сприятливе інституційне середовище ефективного управління що забезпечать стійке економічне зростання та підвищення добробуту мешканців громади. Під сприятливим інституційним середовищем

ефективного управління, в даній роботі, будемо розуміти активізацію підприємницького потенціалу місцевої економіки.

Історія політики стимулювання місцевої економіки багато в чому склалася ще в XIX – на початку XX ст. Вона базується на висновках економічної теорії і, як правило, містить у собі наступні чотири тези:

1. Самоврядування забезпечує більш ефективне розміщення ресурсів у публічному секторі. Система, за якої рішення про розміщення ресурсів у суспільному секторі приймаються на регіональному і муніципальному рівні, робить суспільний вибір більш точним, дозволяючи враховувати місцеві конкурентні переваги.

2. Самоврядування посилює відповідальність місцевої влади в питаннях формування доходів бюджету. Суть даного аргументу полягає у тому, що при децентралізації зв'язок між сплаченими податками й отриманими суспільними благами і послугами виявляється більш прямим і прозорим, оскільки податки стягуються там, де здійснюються бюджетні витрати.

3. Наявність власної податкової бази спонукає регіональну і місцеву владу вживати заходів для її розширення, тобто заохочувати розвиток регіональних і місцевих економік.

4. Наділення регіональної і місцевої влади правом самостійно розпоряджатися бюджетними коштами стимулює їх до скорочення необґрунтованих витрат у суспільному секторі.

Світовий досвід пов'язує успішність підприємницького розвитку з умовами: 1) процедурної (технічної та бюрократичної) лібералізації початку бізнесу; 2) розширення нових видів та форм ринкових потреб та послуг; 3) швидкістю поширення цифрових технологій та продуктів; 4) залучення до підприємництва «граничних» вікових груп населення (насамперед осіб похилого віку та молоді); 5) спрощення виходу на міжнародні ринки та здійснення на них прямих продажів та закупівель [4, с.516].

Сьогодні пріоритетами політики стимулювання розвитку підприємництва в умовах децентралізації та актуалізації розвитку місцевої економіки є:

- запровадження ефективних моделей фінансування підприємницької діяльності (стартапів). Моделі фінансування підприємницької діяльності мають надавати можливості залучення стартового капіталу як симбіоз фінансової та технічної підтримки підприємців на перших етапах реалізації бізнес-проектів;
- подолання мотиваційних перешкод до підприємництва серед молоді, шляхом навчання в громаді практикам ведення бізнесу. Стимулювання ефективного молодіжного підприємництва варто починати з формування ділових навичок через залучення молоді до ефективних практик підприємництва. Очевидно, що реалізацію такого навчання необхідно розпочинати із залученням кваліфікованих, креативних та успішних наставників (підприємців). Поєднання навчання з підприємницькими практиками (стажуванням) позитивно впливатиме на «імідж» підприємницької діяльності, її прибутковість, а також на самозайнятість.

Житомирська область займає лідируючі позиції в процесі децентралізації, що позитивно впливає на розвиток місцевого підприємництва. Так за даними Департаменту економічного розвитку, торгівлі та міжнародного співробітництва Житомирської облдержадміністрації частка малих і середніх підприємств у загальній кількості підприємств області становить 99,9% [5]. Ними забезпечується 80% загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) області на суму майже 58 млрд. грн. У галузевому розрізі пріоритетними сферами діяльності суб'єктів малого і середнього бізнесу є промисловість, сільське, лісове, рибне господарство та торгівля. Частка зайнятих працівників на малих і середніх підприємствах складає 93,4%. Фінансовий результат до оподаткування від діяльності малих і середніх підприємств зріс більше, ніж вдвічі порівняно із попереднім роком. За результатами моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2016 рік по напрямку «Розвиток малого та середнього підприємництва» Житомирщина посідає 5 місце серед інших регіонів.

Значний внесок до бюджетів усіх рівнів від діяльності суб'єктів малого і середнього бізнесу. Надходження платежів до бюджетів усіх рівнів від

діяльності суб'єктів малого і середнього підприємництва за 2017 рік збільшились на 37,5% у порівнянні з 2016 роком та становили 7,7 млрд. грн., з яких надходження від діяльності суб'єктів малого підприємництва (у т. ч. мікро) зросли на 16% у порівнянні з 2016 роком і становили 2,3 млрд. грн., надходження від діяльності суб'єктів середнього підприємництва зросли на 49,3% та становили 5,4 млрд. грн. Частка надходжень платежів до бюджету від діяльності суб'єктів малого і середнього підприємництва становить 96,7% від загальної суми надходжень платежів від усіх суб'єктів підприємництва [5].

З метою розвитку підприємництва і місцевої економіки органами публічного управління впроваджено [5]: механізм відшкодування відсоткових ставок за банківськими кредитами на реалізацію бізнес-проектів суб'єктів малого і середнього підприємництва; базу даних щодо вільних виробничих площ, обладнання та іншого майна державної, комунальної та приватної власності, що пропонується для продажу або передачі в оренду господарюючим суб'єктам області; практику інформаційно-консультаційних семінарів з актуальних питань у сфері підприємництва, застосування діючого законодавства з праці, пенсійного та податкового законодавства, тощо із залученням фахівців.

Надання адміністративних послуг, станом на 01.01.2018, забезпечують 35 відповідних центрів. Надано майже 260 тис. послуг, що більше у порівнянні з аналогічним періодом на 17% або на 38 тис. послуг [там же]. Система внутрішнього публічного адміністрування розвитку підприємницької діяльності (громадські організації, асоціації та об'єднання підприємців, страхові компанії, аудиторські фірми, інформаційно-консультаційні установи, інвестиційні та інноваційні фонди і компанії, бізнес-центри, тощо) доповнюється зовнішнім. Упродовж 2017 року в області реалізовувався польський проект «Підвищення інвестиційної привабливості України та конкурентоспроможності регіонів», який фінансувався Міністерством закордонних справ Польщі. Основною метою проекту є створення місцевої правової та інституційної інфраструктури для розвитку підприємництва та підтримки малого і середнього бізнесу [5].

Висновки.

1. Громада, з економічної точки зору, це осередок суспільства де виникають відносини з приводу виробництва, формування доходів, їх розподілу і перерозподілу. Самоорганізація дозволяє реалізовувати потенціал принципів економічної свободи і ефективно використовувати обмежені ресурси.
2. Інституційне середовище територіальної організації залежить від здатності публічних органів активізувати виробництво товарів і послуг суб'єктами підприємницької діяльності місцевої економіки.
3. Децентралізація позитивно впливає на розвиток місцевого підприємництва. Запровадження сучасних моделей співфінансування (за участю технічної допомоги міжнародних донорів), системна робота публічних служб і адміністрацій з ресурсного та інформаційного забезпечення формують необхідну інфраструктуру.

Література:

1. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / [Н. В. Васильєва, Н. М. Гринчук, Т. М. Дерун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К.: – 2017. – 119 с.
2. Борщ Г. А., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Дехтяренко Ю. Ф., Ігнатенко О. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф., Юзефович В. В. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] – К. : – 2017. – 107 с.
3. Павлюк А. П. Економічні аспекти формування спроможних територіальних громад в Україні // Стратегічні пріоритети. – 2016. - № 1 (38). - с.137-146.
4. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». – К. : НІСД, 2017. – 928 с.

5. Аналітична інформація про економічний і соціальний розвиток Житомирської області за січень-грудень 2017р. // Департамент економічного розвитку, торгівлі та міжнародного співробітництва Житомирської облдержадміністрації. – Житомир, 2017 - с. 33-36. Режим доступу: <http://economy-zt.gov.ua/>